
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2014:2

Odöptas tillträde till nattvardsbordet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:11 om de odöptas tillträde till nattvardsbordet. Motionären föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka bibliska skäl det finns att idag utesluta någon sökare från nattvardsbordet även om sökaren inte är döpt. Gudstjänstutskottet ser den problematik motionären pekar på, men menar att det trots detta finns starka såväl teologiska som historiska och ekumeniska skäl att bibehålla nuvarande ordning där dopet föregår nattvarden. Utskottet menar att frågan primärt måste hanteras lokalt och pastoralt på ett sådant sätt att dopet synliggörs och tillgängliggörs.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:11.

Motionens förslag

Motion 2014:11 av Anders Nihlgård, Odöptas tillträde till nattvardsbordet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka bibliska skäl det finns att idag utesluta någon sökare från nattvardsbordet även om sökaren inte är döpt.

Bakgrund

Genom historien har det varit självklart i Svenska kyrkan att dopet föregår nattvarden. Dop och konfirmation har tillsammans gett tillträde till nattvardsbordet. Idag har detta dock ändrats. Förändringen hör bland annat ihop med den internationella ekumeniska utvecklingen som kommer till uttryck i dokumentet *Baptism, Eucharist, Ministry* (BEM. Kyrkornas världsråd, 1982). Idag är nattvardsbordet öppet för alla som är döpta i Faderns, Sonens och den heliga Andens namn (20 kap. i kyrkoordningen). Ordningen med att dopet föregår nattvarden har dock ifrågasatts. I BEM-dokumentet är frågan inte föremål för behandling, men i en senare text från Kyrkornas världsråd *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (2011) som behandlar reaktioner på BEM och förändringar i praxis får frågan om nattvardsdeltagande före dopet en egen punkt. I en kort skrivning påpekar man där att en förändring av nuvarande ordning inte bör göras (*One Baptism* s. 17).

Så som motionären påtalar har de odöptas tillträde till nattvardsbordet behandlats av kyrkomötet vid olika tillfällen. Gudstjänstutskottet har t.ex. behandlat frågan i

betänkandena G 2005:5 och G 2009:5. I G 2005:5 föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen och skriver:

Utskottet vill understryka vikten av att dop och nattvard hålls samman och kan därför inte tillstyrka någon förändring av Kyrkoordningen som skulle riskera att försvaga dopets ställning. Hur sakramenten i praktiken förvaltas ligger i den tjänstgörande prästens pastoralala ansvar. Det handlar både om att inbjuda till kommunion och att förbereda de ännu icke döpta till dopet.

Genom motion 2009:30 berördes frågan igen. I sitt yttrande (Ln 2009:6y) till motionen hänvisar Läronämnden till sitt tidigare yttrande från år 2005 (Ln 2005:11y) och skriver:

Svenska kyrkan står i den allmänkyrkliga tradition, som gällt alltsedan fornkyrkan, att dop och nattvard hör ihop. Oavsett kyrkotillhörighet inbjuds alla döpta till nattvardsbordet. Det skulle strida mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära att skilja dop och nattvard åt. Fokus i det pastoralala arbetet bör inriktas på hur människor, som ännu ej är döpta, kan inbjudas och förberedas för att ta emot dopet och därmed även nattvardens gåvor.

Gudstjänstutskottet bejakade läronämndens yttrande om sambandet mellan dop och nattvard (G 2009:5). Utskottet såg dock problem med hur detta samband hanteras i praktiken och menade att situationen kräver en teologisk och pastoral reflektion. Som svar på betänkandet har arbetsmaterialet *Till frågan om att nattvardsdeltagande är för de döpta* överlämnats till biskopsmötet. Det är ”avsett att vara till hjälp för biskoparna när de teologiskt och pastoralt aktualiserar det nödvändiga sambandet mellan dop och nattvard. Detta är ett ansvar för biskopsmötet, eftersom det är en pastoral fråga” (KsSkr 2012:2 bilaga 2, s. 115).

I biskoparnas brev *Leva i dopet. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* berör man frågan om relationen dop och nattvard. Biskoparna pekar där bland annat på den ibland komplicerade relationen mellan dop och nattvard i den pastoralala verkligheten. Samtidigt är de tydliga med att påpeka vikten av att behålla ordningen med att dopet föregår nattvarden. Inte minst ur ett själavårdande perspektiv är detta viktigt, enligt biskoparna:

Man behöver inte känna efter om man tror tillräckligt idag för att gå till nattvarden. Är man döpt i Jesu namn är man välkommen till hans måltid. Däri ligger en väsentlig del av dopets själavårdande betydelse.

På min tro kan jag tvivla men inte på mitt dop. (*Leva i dopet*, s. 70).

Biskoparna menar också att i det pastoralala handlandet under en gudstjänst är det inte tillrådligt att ta reda på om en person är döpt eller inte, men om man vet att en person inte är döpt bör man på ett pastoralt klokt sätt söka ett tillfälle att föra ett samtal kring frågan. Biskoparna menar att vägen att gå måste vara att underlätta för dop istället för att ändra ordningen med att dop föregår nattvard. Man skriver: ”Vi behöver öppna vägen till nattvardsfirandet genom att underlätta steget till dopet för dem som längtar efter nattvarden. (*Leva i dopet*, s. 71).

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:11.

Dop och nattvard är sakrament och grundläggande i den kristna kyrkan. Historiskt har ordningen mellan dem sällan behövt problematiseras. Minskningen av antalet dop och utvecklingen i Sverige till ett mångreligiöst samhälle är den verklighet Svenska kyrkan står i. Denna utveckling medför bland annat att fler människor än tidigare inte självklart har tillgång till nattvarens sakrament. Utskottet ser också att denna utveckling lett till en viss problematisk diskrepans mellan teori och praxis i det pastoralas arbetet.

Utskottet menar dock att argumenten för att behålla nuvarande ordning är starka. En förändring så att dopet inte föregår nattvarden innebär ett brott med en mycket lång allmänkyrklig historisk tradition. Det innebär också att Svenska kyrkan skulle skilja ut sig på ett tydligt sätt i förhållande till andra kyrkor vilket skulle kunna få ekumeniska konsekvenser. Vidare skulle det kunna innebära att vissa pastoralas aspekter av dopet försvagas, inte minst själavårdsaspekten.

Bibliska motiv är centrala för teologisk reflektion i en luthersk kyrka. Bibeltexterna ger ingen entydig bild av hur dopet förhåller sig till nattvarden. Relationen mellan dop och nattvard är istället ett uttryck för den långa allmänkyrkliga tradition Svenska kyrkan står i. Att utreda frågan om bibliska skäl för att utesluta någon från nattvarebordet, menar utskottet därför ger fel fokus på frågan.

Gudstjänstutskottet menar att det är av stor vikt att det finns en ordning, men att det likaså är av stor vikt att det finns en öppenhet för pastoralas överväganden i det enskilda fallet. Utskottet välkomnar en fortsatt teologisk och pastoral diskussion i frågan men vill särskilt framhålla vikten av att synliggöra dopet, inte minst i den lokala församlingen, så att onödiga hinder för dop tas bort och dopet görs känt och lättillgängligt för envar som så önskar.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2014:11 ska avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, *ordförande*

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Lennart Åström, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Roger Olsson, Gun Alingsjö Bäck, Lisa Tegby, Per-Arne Waldenvik, Lena Jönsson, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Betoningen av ett öppet nattvardsbord i Svenska kyrkans tro och tradition innebär en generös och inkluderande praxis i fråga om vilka som har tillträde till nattvardens måltidsgemenskap. Dock medför nuvarande ordning, som i anslutning till en bred allmänkyrklig grundsyn förutsätter att dop ska föregå nattvard, ett pastoralt problem i den situation vi står i som kyrka. Dels i konfirmandgrupper som utgörs av både döpta och ännu inte döpta på gemensam väg till konfirmation. Dels för enskilda som kan vilja ta första steget in i kyrkans sammanhang genom nattvardsdeltagande utan att vara döpta.

I det första fallet blir det märkligt för konfirmandledare att samtidigt bygga gemenskap i gruppen som ett åtskiljande ska göras vid nattvardsfirande för att följa nuvarande ordning. Här kan en lösning ligga i ett pastoralt råd och en sanktionerad praxis som utgår från att konfirmander, som ännu inte är döpta, också är på väg mot dop redan genom att vara konfirmand, och att steg på denna väg kan tas genom att delta som kommunikant under konfirmandtiden fastän dop ännu inte ägt rum. Motionen aktualiserar behovet av en sådan uttalad officiell inriktning vilken ännu saknas.

I det andra fallet finns en risk att präster, som sakramentsförvaltare, vilka har kännedom om att enskilda som önskar delta i kommunion inte är döpta, behöver förhandla med sitt eget samvete utifrån prästvigningens löfte om att följa kyrkans ordning samtidigt som den pastorala omsorgen talar för att se den enskilda människan och bemöta hennes längtan samt utifrån denna praktisera det öppna nattvardsbordets princip fullt ut. I detta senare fall finns en öppning i biskopsbrevet "Leva i dopet" för att hantera den enskilda situationen utifrån varje prästs pastorala omdöme och vigningstjänstens ansvar.

Trots det sistnämnda aktualiserar motionen en kontextuell problematik för vår kyrka vilken behöver fortsatt bearbetning utifrån en självklar grundsyn att både hålla ihop dop och nattvard som sakrament men samtidigt se enskilda människor och vad nuvarande situation kan kräva pastoralt. Dock finns inte anledning att tillstyrka motionen utifrån dess exakta förslagsformulering.

Kenneth Nordgren